

po krótko problemem ikonografii a ponadto dołączył do pracy indeks autorów i indeks analityczny.

Warto w tym miejscu podkreślić, że Wydawnictwo Città Nuova Editrice rozpoczęło recenzowaną przez nas pozycją ambitny plan, by w kolejnych tomach wydać łacińsko-włoską edycję wszystkich dzieł Grzegorza Wielkiego.

Zaprezentowany układ poszczególnych części omawianej książki, kształtował się pod wpływem zebranej literatury. Jest on także owocem długich i żmudnych poszukiwań przeprowadzonych w bibliotekach Rzymu, Włoch i Belgii. Praca jest oryginalnym dziełem Goddinga, choć on sam stwierdza (*Wprowadzenie*, s. VII), że dokonany przez niego podział jest zbliżony do bibliografii, sporządzonej przez Leclerq (J. Leclerq, *La spiritualità del Medioevo [VI-XII secolo]. Da s. Gregorio a s. Bernardo*, Bologna 1986², p. 29). Wśród osób, którym Godding składa podziękowanie za pomoc, znajduje się również ks. prof. M. Starowieyski, mający swój udział w zebraniu polskojęzycznych publikacji. Belgijski jezuita wyraża nadzieję, że drugie wydanie tej *Bibliografii*, zostanie uzupełnione o brakujące tytuły, pominięte w wydaniu pierwszym i wzbogacone o nowe. Jeśli ta idea zmaterializuje się, wówczas można będzie dostarczyć Autorowi jeszcze wiele „starych” (do roku 1989), jak i „nowych” opracowań o Grzegorz w języku polskim, które można znaleźć choćby w *Polskiej bibliografii antyku chrześcijańskiego*, publikowanej w kolejnych tomach „Vox Patrum” począwszy od tomu 24-29. Po roku 1989 ukazało się o Grzegorz Wielkim szereg nowych polskich publikacji takich autorów, jak S. Sojka, E. Staniek, M. Chuchra, czy też rozprawa doktorska T. Wolińskiej (*Stosunki papieża Grzegorza Wielkiego z dworem cesarskim i administracją bizantyńską*, Piotrków Trybunalski 1998, Wydawnictwo Filii Kieleckiej WSP, ss. 272). Należy stwierdzić, że recenzowana przez nas *Bibliografia* jest bardzo użytecznym narzędziem pracy nie tylko w bliższym poznawaniu teologicznej spuścizny naszego Wielkiego Ojca i Doktora Kościoła, ale także w innych studiach patrystycznych i historycznych.

Ks. Henryk Dybski – St. Petersburg

Ks. Franciszek DRĄCZKOWSKI, *ABC pisania pracy magisterskiej [z patrologii]*, Pelplin 2000, Bernardinum, ss. 78.

Zanim przejdziemy do przedstawienia treści zawartych w tej książce, chcielibyśmy zwrócić uwagę na wyjątkowe znaczenie prezentowanej publikacji. Książę Profesor Drączkowski jest bowiem, tak się wydaje, pierwszym z teologów, który zdecydował się – i słusznie! – na opracowanie „przewodnika”, który ma służyć studentom sposobnym się do pisania pracy magisterskiej w ramach jednego z działów teologii, a mianowicie patrologii. Należałoby sobie życzyć

powstawania nowych publikacji wprowadzających w umiejętność pisania pracy magisterskiej z innych dyscyplin teologicznych, bo każda z nich posiada przecież swój specyficzny status i właściwą przedmiotowi metodologię. Z zadania tego Książd Profesor wywiązał się znakomicie, o czym za chwilę. Niestety, zawiodło Wydawnictwo, które podjęło się publikacji pracy. Tak na okładce, jak i na karcie tytułowej nie zamieściło informacji ani o dziedzinie wiedzy, której *ABC pisania pracy magisterskiej* jest poświęcone, ani o przedmiocie teologii, którego problem ma stać się celem wnikliwej naukowej analizy na poziomie magisterium. Przyjęto tytuł bardzo ogólny, a więc myślący, który może wprowadzić wiele zamieszania i nastawić negatywnie do Autora.

Dla osób rozpoczynających uczęszczanie na seminarium z patrologii, ta publikacja okaże się niezwykle ważna i praktyczna. Wyrosła bowiem na podstawie prawie dwudziestoletniego doświadczenia prowadzenia tego typu zajęć dydaktycznych dla studentów starszych lat studiów, które ma na celu pogłębianie wiedzy z wybranej dyscypliny wiedzy teologicznej. Jej Autor bowiem jest profesorem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, kierownikiem Katedry Patrologii Greckiej, promotorem 162 prac magisterskich i 9 rozpraw doktorskich.

Ponieważ od początku prowadzenia seminarium Książd Profesor Drączkowski „wzorem poprzedników” przyjął zasadę „sporządzania protokołów z poszczególnych spotkań seminaryjnych” (s. 9), przeto w ciągu lat mogła powstać kopalnia wiedzy poświęcona metodzie badań w tej dziedzinie wiedzy teologicznej, a także wystarczający materiał, by można było na jego podstawie opracować pracę magisterską, która została obroniona na Wydziale Teologicznym KUL w roku ubiegłym (D. Bryła, *Seminarium patrystyczne KUL 1993-1998*, Lublin 1999, mps BKUL). Jak pisze Książd Profesor „z pracy magisterskiej Dariusza Bryły OFMCap najwięcej zainteresowania wzbudził rozdział trzeci pt. »Metodologia pisania prac patrystycznych«, w którym przedstawione zostały w sześciu paragrafach wszystkie uwagi metodologiczne profesora w oparciu o Księgę Protokołów”. Postanowiono zatem, by „wspomniany rozdział pracy magisterskiej opublikować, jako odrębną jednostkę wydawniczą, przeznaczoną dla początkujących” (*Wstęp* s. 10). Wymagał on jednak „szeregu dopowiedzeń, wyjaśnień i uzupełnień”, co w końcu doprowadziło do tego, że powstał tekst zupełnie nowy. Z poprzedniego „nadawały się jedynie niektóre strony oraz fragmenty”, których wprowadzenie Książd Drączkowski zawsze odnotowuje w przypisach (tamże s. 11).

Prezentowana praca składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia i bibliografii. W rozdziale pierwszym, który nosi tytuł *Wybór tematu* (s. 13-22), podjęto zagadnienie racji, które skłaniają do wyboru (decyzji) seminarium z patrologii, następnie umiejętności sformułowania problematyki badawczej (określenie badanego problemu, wstępne poznanie źródeł oraz opracowań), określenia bazy źródłowej i tematu, który zazwyczaj wyznacza osobiste zainte-

resowanie magistranta. Książk Profesor sugeruje, że wyborowi winna towarzyszyć „jakaś inspiracja do badań”, „motywacja wyboru tematu”, posiadająca swe źródło w fascynacji „odkrywania nowych treści” (s. 21). Treść rozdziału drugiego dotyczy umiejętności wyszukiwania i zbierania potrzebnego materiału (*Kwerenda* s. 23-28). Omówiono tu zatem jej rodzaje i rozmiary, technikę, formy i sposoby jej tworzenia. W pracach z patrologii ważnym etapem ich przygotowania jest umiejętność wyodrębniania i badania terminów, które mają stać się przedmiotem zainteresowania. Dlatego też rozdział trzeci (*Analiza materiału źródłowego* s. 29-37) poświęcono temu zagadnieniu, to znaczy wydzieleniu grup problemowych, etapom analizy (dobre zaznajomienie się z tekstem, zwrócenie uwagi na kontekst, ustalenie, co dany tekst w sobie zawiera, odkrycie logiki analizowanego tekstu, zakotwiczenie w myśli autora) i samej analizie. Kolejne części książki dotyczą umiejętności tworzenia planu pracy i sztuce pisania wstępu i zakończenia pracy (*Konstrukcja planu pracy* s. 39-45), sporządzania spisu wykorzystanych w pracy publikacji oraz cytowania źródeł i opracowań (*Bibliografia* s. 47-57). Ostatni rozdział, szósty, poświęcono redakcji tekstu pracy magisterskiej, jej fazie przygotowawczej, zasadom merytorycznym i formalnym towarzyszącym w opracowaniu tekstu. W *Bibliografii* zamieszczono wykaz prac, których umiejętna lektura pomoże uczestnikowi seminarium w przyjęciu treści, jakie wiążą się z poszczególnymi etapami badań, a także pozwoli wnikać i zrozumieć charakter studium patrologii.

Marek Marczewski – Lublin

Ks. Sylwester JAŚKIEWICZ, „Deus meus misericordia mea” (Ps 58, 18). La teologia della misericordia di Dio nelle „Enarrationes in Psalmos” di sant’Agostino di Hippona, Excerpta ex dissertatione ad doctoratum, Romae 2000, Facultas Theologica Pontificiae Universitatis Gregoriana, ss. 256.

Nie słabnie zainteresowanie św. Augustynem. Dowodem tego są wciąż nowe badania, jakie podejmuje się nad jego dziedzictwem. Cieszy, że wśród zainteresowanych są także polscy teologowie. Tym razem ks. S. Jaśkiewicz z Radomia przedstawił na Wydziale Teologii Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie rozprawę doktorską poświęconą zagadnieniu miłosierdzia, jakie Doktor z Hippony zawarł w swoich komentarzach do psalmów. Praca została napisana pod kierunkiem prof. F. Pastora. Szkoda, że nie została opublikowana całość tej rozprawy.

Rozprawa zawiera sześć długich rozdziałów. Pierwszy zawiera zagadnienia wstępne, dane dotyczące augustyńskich komentarzy, które są uzupełnione ważną analizą doświadczenia miłosierdzia, jakie stało się udziałem Augustyna w ciągu jego życia. W rozdziale drugim Autor omawia w sposób przeglądowy